Fimmtudaginn 25. febrúar 1993.

Nr. 164/1990. **Jóhanna Guðrún Agnarsdóttir**
(Hilmar Ingimundarson hrl.)
gegn
Þráni Ólafi Jenssyni og skiptaráðanda f. h. félagsbús Jóhönnu Guðrúnar Agnarsdóttur og Þráins Ólafs Jenssonar
(Guðmundur Markússon hrl.).

Hjón. Skipti. Málamyndagerningur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Garðar Gíslason, Gunnar M. Guðmundsson og Haraldur Henrysson og Guðmundur Jónsson, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 18. apríl 1990. Hún gerir þær dómkröfur, að við skipti á búi aðila verði ekki dregið frá eignum þess andvirði tveggja veðskuldabréfa, sem út gefin voru af stefnda 7. september 1988, að fjárhæð 1.150.000 krónur, og 22. september sama ár, að fjárhæð 440.000 krónur. Bæði bréfin voru tryggð með veði í Ægisbraut 11, Akranesi. Þá krefst hún þess, að stefnda „verði gert skylt að greiða félagsbúinu kr. 50.000,- mánaðarlega í húsaleigu frá og með 1. nóvember 1988 til þess dags, er hann rýmir húsnæði félagsbúsins að Presthúsabraut 31, Akranesi, þannig, að leigan verði bundin byggingarvísitölu nóvember 1988, 124,8 stigum". Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar úr hendi stefnda Þráins Ólafs í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi Þráinn Ólafur krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda.

Hinn stefndi skiptaráðandi hefur ekki sótt þing og engar kröfur gert.

Nokkur ný skjöl hafa verið lögð fyrir Hæstarétt. Við málflutning fyrir Hæstarétti var skýrt frá því, að lögskilnaðarleyfi til aðila hefði verið gefið út 31. janúar 1991.

I.

Eins og lýst er í úrskurði skiptaréttar, keyptu aðilar máls þessa fasteignina Presthúsabraut 31, Akranesi, með kaupsamningi 13. september 1986. Var kaupverð hennar 1.950.000 krónur. Hinn 7. sama mánaðar hafði afi stefnda Þráins Ólafs, Þráinn Sigurðsson, selt íbúð sína að Háholti 35, Akranesi, fyrir 1.150.000 krónur, en í þeirri íbúð höfðu málsaðilar búið endurgjaldslaust í nokkur ár. Stefndi Þráinn Ólafur heldur því fram, að afi sinn hafi lánað aðilum allt söluverð íbúðarinnar að Háholti 35. Áfrýjandi minnist þess ekki, en segir, að hann hafi „hins vegar alltaf af og til verið að gefa þeim peninga". Segir áfrýjandi, að hann hafi ekki haft uppi kröfur um endurgreiðslur vegna fjárhagsaðstoðar við Þráin Ólaf. Ósannað er, að allt söluverð íbúðarinnar hafi gengið til aðila máls þessa.

Af gögnum málsins má ráða, að aðilar hafi haft fjárhagslegt bolmagn til að kaupa fasteignina Presthúsabraut 31, enda þótt þau við kaupin hafi ekki haft neitt handbært fé að sögn áfrýjanda. - Þau fengu lán hjá Byggingarsjóði ríkisins vegna kaupanna, fyrst 683.000 krónur 11. mars 1987 og síðan 745.000 krónur 4. september 1987, samtals 1.428.000 krónur. - Áfrýjandi greinir frá því í aðilaskýrslu, að þau hafi notið fyrirgreiðslu í Samvinnubanka Íslands hf. Kemur það heim við skuldalista í drögum að skiptasamningi milli aðila, sem frá lögmanni stefnda er kominn. Þar er getið fjögurra skulda við bankann, að eftirstöðvum 264.948 krónur. - Samkvæmt skattskýrslum aðila virðist stefndi hafa haft dágóðar tekjur, 768.849 krónur árið 1986 og 858.805 krónur árið 1987.

Á skattframtölum aðila 1987 og 1988 (vegna tekna áranna 1986 og 1987) var ekki talin fram skuld við Þráin Sigurðsson, heldur eingöngu skuld við Byggingarsjóð ríkisins. Ekki hefur verið sýnt fram á það, að Þráinn Sigurðsson hafi getið skulda málsaðila við sig á sínum skattframtölum.

II.

Veðskuldabréf þau, sem um er deilt í máli þessu og lýst er hér að framan, eru talin hafa verið útbúin og undirrituð um mánaðamótin september/október 1988. Gjalddagi bréfanna var einn, ári eftir dagsetningu þeirra. Til skilnaðar kom milli aðila þá um haustið 1988, og fluttist áfrýjandi burt af heimilinu í byrjun október. Er

óumdeilt, að hún var flutt í burtu, er veðskuldabréfunum var þinglýst 4. október 1988. Þá er einnig óumdeilt, að áfrýjandi fékk ekki vitneskju um útgáfu bréfanna fyrr en seint í október eða byrjun nóvember, og viðurkennt af stefnda og afa hans, að ekkert samráð var haft við áfrýjanda um útgáfu þeirra. Þráinn Sigurðsson bar fyrir skiptarétti, að hann hefði aldrei gengið eftir greiðslu lánsins og myndi ekki gera það af skyndingu gagnvart stefnda.

Stefndi telur, að veðskuldabréfið 22. september 1988, að fjárhæð 440.000 krónur, hafi verið greiðsla fyrir fasteignina Ægisbraut 11, en hann rak þar verkstæði. Afsal fyrir fasteigninni er dagsett sama dag og veðskuldabréfið. Bæði skuldabréfin voru tryggð með veði í Ægisbraut 11.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð gögn þess efnis, að framangreindum veðskuldabréfum hafi verið aflýst af fasteigninni Ægisbraut 11 hinn 5. apríl 1991, en stefndi seldi þá fasteign með afsali 19. apríl 1991 fyrir 1.700.000 krónur, og var útborgun 900.000 krónur. Upplýst var við málflutning, að ekkert hefði verið greitt af bréfunum.

Þegar litið er til alls þess, sem að framan er rakið, verður talið, að áfrýjandi hafi sýnt nægilega fram á, að framangreind veðskuldabréf feli ekki í sér staðfestingu á raunverulegri skuld málsaðila við Þráin Sigurðsson. Ber því að taka til greina kröfu áfrýjanda og hafna því, að framangreind skuldabréf verði dregin frá hjúskapareign stefnda við fjárskipti milli aðila.

Að því er varðar kröfu áfrýjanda um greiðslu húsaleigu, er fallist á þá niðurstöðu skiptaréttar, að ekki sé grundvöllur til að taka hana til greina.

Rétt er, að stefndi Þráinn Ólafur greiði áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

Dómsorð:

Við skipti á búi áfrýjanda, Jóhönnu Guðrúnar Agnarsdóttur, og stefnda Þráins Ólafs Jenssonar skal ekki draga frá eignum búsins andvirði tveggja veðskuldabréfa, út gefinna af stefnda 7. september 1988, að fjárhæð 1.150.000 krónur, og 22. september 1988, að fjárhæð 440.000 krónur.

Kröfu áfrýjanda um greiðslu húsaleigu frá stefnda er hafnað.

Stefndi Þráinn Ólafur greiði áfrýjanda 200.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Úrskurður skiptaréttar Akraness 21. febrúar 1990.

Hjónin Þráinn Ólafur Jensson, nnr. 9836-2584, og Jóhanna Guðrún Agnarsdóttir, nnr. 5003-7088, hafa lagt fyrir skiptarétt Akraness ágreining um skipti á hjúskapareignum sínum vegna skilnaðar að borði og sæng. Síðasta sameiginlega heimilisfang hjónanna var Presthúsabraut 31, Akranesi. Eiginmaðurinn býr þar nú, en eiginkonan er að Fannafold 155, Reykjavík.

Kröfur sækjanda í því efni eru sem hér skal greina:

a. að tvö skuldabréf, sem hann gaf út 22. 9. 1988, að fjárhæð 440.000 kr., og 7. 9. 1988, að fjárhæð 1.150.000 kr., til Þráins Sigurðssonar, nnr. 9839-1053, bæði tryggð með veði í fasteigninni Ægisbraut 11, Akranesi, verði talin til skulda búsins,

b. að hafnað verði kröfu varnaraðila um, að sækjandi greiði húsaleigu vegna Presthúsabrautar 31, Akranesi, en til vara, að leigufjárhæðin verði stórlega lækkuð,

c. að verjanda verði gert að greiða málskostnað skv. gjaldskrá LMFÍ og að málskostnaður beri dráttarvexti skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. degi frá uppkvaðningu úrskurðar til greiðsludags.

Af hálfu verjanda eru gerðar svofelldar kröfur:

a. að við skiptin skv. lið 1 verði ekki dregið frá eignum félagsbúsins andvirði nefndra veðskuldabréfa, að fjárhæð 1.150.000 kr. og 440.000 kr., beggja tryggðra með veði í Ægisbraut 11, Akranesi,

b. að sækjanda verði gert skylt að greiða félagsbúinu 50.000 kr. mánaðarlega í húsaleigu frá og með 1. nóv. 1988 til þess dags, er hann rýmir húsnæði félagsbúsins að Presthúsabraut 31, Akranesi, þannig, að leigan verði bundin byggingarvísitölu nóv. 1988, sem var þá 124,8 stig.

Mótmælt er málskostnaðarkröfu sækjanda.

Munnlegur málflutningur fór fram 7. okt. sl., og var málið síðan tekið til úrskurðar. Þá kom í ljós, að ekki lágu fyrir nægilega skýrar yfirlýsingar málsaðila um, hvert skyldi vera sakarefni málsins. Var málið því tekið aftur fyrir 14. febrúar sl. og endurflutt munnlega og síðan tekið til úrskurðar.

Málavextir eru sem hér skal rakið:

Þau Jóhanna Guðrún Agnarsdóttir og Þráinn Ólafur Jensson gengu í hjónaband 7. sept 1980 og bjuggu síðast að Presthúsabraut 31 á Akranesi.

Þau hafa eignast tvö börn, Hilmar Braga f. 10. okt. 1978, og Kristrúnu Björgu, f. 1. febr. 1985.

1. Fyrst bjuggu þau á Bárugötu 17, Akranesi, og leigðu þá hjá Ólafi Gíslasyni. Að sögn Þráins Sigurðssonar, afa sækjanda, greiddi hann leiguskuld þeirra þar, þegar þau fluttust þaðan.

2. Síðan fluttust þau hjónin í íbúð við Háholt 35, Akranesi, neðri hæð, sem var í eigu Þráins Sigurðssonar. Þau bjuggu þar í 6-7 ár, og var þeim ekki gert að greiða húsaleigu. Mikið ósamkomulag var við íbúa á efri hæð hússins, og vaknaði því sú hugmynd, að þau hjónin fyndu sér annað húsnæði.

3. Af því varð, og var keypt hús að Presthúsabraut 31, Akranesi, 13. sept. 1986 á nafni sækjanda, en það skyldi laust til afnota 15. sept. 1986, og fluttust hjónin þangað. Afsal var gefið út 12. okt. 1987 og afhent til þinglýsingar 23. okt. 1987. Að sögn eiginkonunnar áttu þau ekkert fé til að fjármagna kaupin á Presthúsabrautinni, en hún álítur þau hafa notið fjárhagslegrar aðstoðar Þráins Sigurðssonar og fyrirgreiðslu hjá Samvinnubanka Íslands, auk þess sem tekið hafi verið húsnæðisstjórnarlán. Ekki kveðst hún þó muna nákvæmlega, í hverju sú fyrirgreiðsla fólst. Aðspurð kveðst hún þó ekki muna, hvort Háholt 35 hafi verið selt að ósk þeirra hjónanna, né heldur vita til þess, að neitt samkomulag hafi verið gert við Þráin Sigurðsson um, að söluandvirði Háholts 35 gengi til að fjármagna kaupin á Presthúsabraut 31. Hún kveðst ekki minnast þess, að Þráinn Sigurðsson hafi veitt þeim hjónum sérstaka fjárhagsaðstoð vegna kaupa á Presthúsabraut 31, en hann hafi hins vegar alltaf öðru hverju verið að gefa þeim peninga. Hún kveðst þó álíta, að peningaaðstoð Þráins Sigurðssonar hafi m. a. gengið til þess að greiða af Presthúsabrautinni. Samkvæmt framburði sækjanda og Þráins Sigurðssonar var hugmyndin, að andvirði Háholts 35, þ. e. 1.150.000 kr., yrði notað til að greiða kaupverð Presthúsabrautar 31, þ. e. 1.950.000 kr. Íbúðin að Háholti 35 var seld með samningi, dags. 7. sept. 1986, og skyldi laus til afnota 23. okt. 1986. Greiðslur stóðust að nokkru leyti á. Útborgun í Háholti 35 nam samtals 750.000 kr. og skyldi greiða 7. sept. 1986 (150 þús.), 15. nóv. 1986 (150 þús.), 15. febr. 1987 (150 þús.), 15. apríl 1987 (100 þús.), 15. júní 1987 (100 þús.) og 15. ágúst 1987 (100 þús.), en greiðslur útborgunar í Presthúsabraut skyldi greiða 13. sept. 1986 (150 þús), 25. nóv. 1986 (150 þús.), 25. febr. 1987 (150 þús.), 25. apríl 1987 (100 þús.), 25. maí 1987 (400 þús.), 25. júní 1987 (100 þús.), 25. ágúst 1987 (100 þús.) og 25. sept. 1987 (400 þús.). Afsöl voru síðan gefin út sama dag, þ. e. 12. okt. 1987. Í vottorði Hallgríms Hallgrímssonar fasteignasala kemur fram, að hann hafi orðið þess vísari, að kaupin á Presthúsabraut 31 hafi verið fjármögnuð með andvirði Háholts 35 og greiðslur látnar standast á.

Fyrir eftirstöðvum kaupverðs gaf kaupandi Háholts út skuldabréf, að fjárhæð 400.000 kr., til fjögurra ára með 20% ársvöxtum og gjalddögum 15. okt. ár hvert. Seljandinn, Þráinn Sigurðsson, afhenti sækjanda bréfið til innheimtu að þeirra sögn. Hann segir bæði greiðslur útborgunar og greiðslur af skuldabréfi þessu hafa gengið til sækjanda, sem vegna kaupa á Presthúsabraut gaf út skuldabréf, að fjárhæð 400.000 kr., til fjögurra ára með 20% ársvöxtum og gjalddögum 15. okt. ár hvert. Fyrstu tvær greiðslur útborgunar í Háholti afhenti kaupandi, Sólmundur Maríasson, beint til sækjanda, en síðari greiðslur afhenti hann Þráni Sigurðssyni. Sú skýring er gefin, að sakir ósamkomulags við þau hjónin hafi kaupandi heldur viljað afhenda Þráni Sigurðssyni greiðslurnar.

Eiginmaðurinn kveður afa sinn hafa lánað þeim hjónum andvirði Háholts 35, en Þráinn Sigurðsson kveðst einungis hafa lánað sækjanda féð. Hann kveður verjanda fyrst hafa komið til sín og ámálgað nefnda ráðagerð, en hann hafi ekkert svar gefið. Síðan hafi sækjandi tekið málið aftur upp við sig, og hafi hann þá látið til leiðast að fjármagna kaup Presthúsabrautar með söluandvirði Háholts 35. Hann kveður einungis hafa verið um lán að ræða, en hann hafi þó aldrei gengið eftir endurgreiðslu lánsins.

Þau hjónin fengu húsnæðisstjórnarlán vegna kaupanna á Presthúsabraut, fyrst 683.000 kr. gegn útgáfu skuldabréfs, dags. 11. 3. 1987, og síðan 745.000 kr. gegn útgáfu skuldabréfs, dags. 4. 9. 1987. Sækjandi heldur því fram, að hluti af síðari hluta húsnæðisstjórnarlánsins hafi gengið til bílakaupa og neyslu. Hann kveður m. a. hafa verið keypta bifreið, Toyota Crown, líklega árgerð 1982, á 370.000 kr. eða 390.000 krónur.

4. Vorið 1988, líklega í maí, keypti sækjandi bifreið af Daihatsu-gerð, árgerð 1982, af afa sínum á 50.000 kr. Sækjandi kveður bifreið þessa hafa verið í fínu lagi, þegar eiginkonan tók hana með sér til Reykjavíkur.

5. Haustið 1988 gaf sækjandi út skuldabréf til afa síns, að fjárhæð 1.150.000 kr. Það er dagsett 7. september 1988. Því er haldið fram af þeirra hálfu, að fjárhæð bréfsins hafi numið skuld sækjanda við afa sinn. Upphaflega hafi Þráinn Sigurðsson ekki viljað hafa neina fasta gjalddaga á láninu vegna kaupanna á Presthúsabraut, en þó hafi verið talað um að skjalfesta skuldina. Hann hafi sagt, að skuldin yrði greidd, þegar betur stæði á. Og þegar bréfið var útbúið, hafi orðið að setja einhvern gjalddaga á bréfið, og gjalddagar hefðu því alveg eins getað verið margir í bréfinu eins og einn. Ekki var haft samráð við verjanda, þegar skuldabréfin voru útbúin. Að sögn sækjanda hafði hún þó haft orð á því, að ganga þyrfti frá þessum málum. Hann kveðst hins vegar ekki hafa álitið það nauðsynlegt að hafa samráð við hana um útgáfu skuldabréfanna. Afi hans segir og, að aldrei hafi verið litið á hana sem lántakanda og hún verið á förum til Reykjavíkur, þegar bréfið var gefið út. Hann kveðst ekki muna, hvenær

bréfin voru gefin út, en líklega hafi það verið um mánaðamót sept.-okt. 1988, sem undir þau var skrifað á skrifstofu Jóns Sveinssonar lögmanns, og hún hafi þá líklega verið farin til Reykjavíkur. Verjandi kveðst fyrst í október eða byrjun nóvember 1988 hafa séð skuldabréfið, þegar Svala Thorlacius hrl. sýndi henni það, en hún telur sig hafa verið ennþá á Akranesi, þegar skuldabréfið var gefið út.

6. Hinn 22. sept. 1988 afsalaði Þráinn Sigurðsson fasteigninni við Ægisbraut 11, Akranesi, til sækjanda, en hann hefur rekið verkstæði sitt í húseign þessari. Afsalið var afhent til þinglýsingar 29. sept. 1988. Undanfari þess var munnlegur kaupsamningur þeirra í milli. Í afsalinu segir, að söluverð sé 440.000 kr. Sækjandi og afi hans segja hins vegar, að upphaflegt kaupverð hafi verið 700.000 kr. Að sögn Þráins Sigurðssonar var það síðan lækkað, vegna þess að endurnýja þurfti raflagnir í húsinu, og kostaði það 80.000 kr. Hann kveður sækjanda hafa greitt sér 100.000 kr. og auk þess greitt raflagnareikninginn. Tilgreint kaupverð á afsali, 440.000 kr., hafi verið eftirstöðvar. Sækjandi gaf út skuldabréf, að fjárhæð 440.000 kr., sem er dagsett sama dag og afsalið, og var því þinglýst með 1. veðrétti í Ægisbraut 11. Móttökudagur til þinglýsingar var 4. okt. 1988. Verjandi kom með afsalsskjalið til seljanda, sem ritaði undir, og fór hún síðan með það í þinglýsingu. Hún kveður þó ekki hafa verið gefið út neitt skuldabréf, en kveðst jafnframt ekki hafa neitt í höndum um það, hvernig andvirði Ægisbrautar var greitt.

7. Með matsgerð, dags. 9. nóv. 1989, hefur Hallgrímur Hallgrímsson fasteignasali virt fasteignirnar að Presthúsabraut 31 og Ægisbraut 11 til peningaverðs.

a) „Fasteignin Presthúsabraut 31 er eldra timburhús á einni hæð, að fasteignamati 1.857.000 kr., fastem. leigulóðar er 214.000 kr. Stærð húss er 92,4 fm., lóð 525 fm.“ Niðurstaða hans er, að söluverð hússins sé 3.190.000 krónur.

b) „Fasteignin Ægisbraut 11 er eldri braggi, klæddur bárujárni, og er að fasteignamati 437.000 kr., leigulóð að fastem. 102.000 kr. Stærð húss er 81 fm. lóð 616 fm.“

8. Haustið 1988 kom upp ósamkomulag með hjónunum. Varð það til þess, að verjandi hvarf í byrjun október brott af heimili þeirra að Presthúsabraut 31 á Akranesi og hélt til Reykjavíkur. Hefur hún búið þar síðan. Hinn 17. október 1988 reyndi sóknarprestur að ná sáttum með hjónunum, en án árangurs. Sama dag var hjónaskilnaðarmálið tekið fyrir á skrifstofu bæjarfógeta að Suðurgötu 57, en þá kom í ljós, að ekki var samkomulag með þeim um eignaskipti og lífeyrisgreiðslur til verjanda. Ágreiningur um eignaskiptin var lagður fyrir skiptarétt Akraness.

Dómsmálaráðuneytið gaf út leyfi til skilnaðar að borði og sæng 28. júlí 1989. Hjónabandið stefndur því ennþá.

Málsástæður.

Af hálfu sækjanda er lögð áhersla á, að nefnd tvö skuldabréf, sem hann gaf út haustið 1988 til afa síns, Þráins Sigurðssonar, hafi ekki verið málamyndaskuldabréf. Þau hafi verið gefin út vegna skulda, sem stofnað hafi verið til. Skuldabréfið að fjárhæð 1.150.000 kr. hafi verið til komið vegna kaupa á íbúðarhúsnæði til handa þeim hjónum að Presthúsabraut 31, en síðara skuldabréfið, að fjárhæð 440.000 kr. hafi verið vegna kaupa á Ægisbraut 11.

Til stuðnings þessu er bent á, að (1) kaupsamningur fyrir Háholt 35 og Presthúsabraut 31 standist að verulegu leyti á, að því er tekur til greiðslna, (2) kaupandi Háholts 35 hafi greitt tvær fyrstu greiðslurnar beint til sækjanda og Þráinn Sigurðsson afhent sækjanda skuldabréfið til innheimtu, og hafi greiðslur því runnið til hans, (3) um sölu á Ægisbraut 11 hafi verið að ræða, og því hafi sækjanda borið að greiða kaupverð, sem hafi verið gert m. a. með útgáfu skuldabréfs, að fjárhæð 440.000 kr., (4) bæði skuldabréfin hafi verið tryggð með veði í fasteigninni Ægisbraut 11, sem sé þinglesin eign sækjanda, og sú þinglýsing hafi verið heimil án samþykkis verjanda, sbr. 20. gr. laga nr. 20/1923 um réttindi og skyldur hjóna; ekki séu heldur nein ákvæði í þinglýsingalögum nr. 39/1978, er skyldi dómara til að ganga úr skugga um, hvort aflað hafi verið samþykkis maka. Skuldarinnar við Þráin Sigurðsson vegna Presthúsabrautar hafi ekki verið getið í skattskýrslu 1988, af því að hún hafi ekki verið skjalfest.

Um húsaleigukröfu verjanda er því haldið fram, að hún falli ekki undir skiptameðferð á búi þeirra hjóna, enda hafi hún enga stoð í lögum nr. 20/1923 né öðrum heimildum. Um fjárhæð húsaleigunnar er haldið fram, að hún sé ekki í neinu samræmi við það, sem tíðkist á Akranesi.

Af hálfu verjanda er því haldið fram, að nefnd tvö skuldabréf hafi verið gefin út til málamynda til að minnnka hreina hjúskapareign sækjanda og þar með þá eign, sem skuli skiptast til helminga milli hjónanna. Bent er á, að húsnæðisstjórnarlán hafi verið tekið til kaupa á Presthúsabraut 31 og að greiðslur Þráins Sigurðssonar til hjónanna hafi verið gjöf. Til stuðnings þeirri staðhæfingu er bent á skattskýrslur aðila, en þar sé ekki getið skuldar við Þráin Sigurðsson.

Niðurstaða réttarins.

Um stofnun og slit hjúskapar gilda lög nr. 60/1972. Skilyrði þess, að leyfi til skilnaðar að borði og sæng sé gefið út, er, að hjón séu sammála um að leita skilnaðar, enda séu þau á eitt sátt um skipan forræðis fyrir börnum, um framfærslueyri með börnum og milli hjóna innbyrðis og annað tveggja sé samkomulag um fjárskipti eða skiptaráðandi hafi tekið eigur bús til uppskriftar ot skiptameðferðar, sbr. 31. gr. laganna.

Dómsmálaráðuneyti gaf út leyfi til skilnaðar að borði og sæng á þeirri forsendu.

Um fjárhagslega réttarstöðu hjóna í hjúskap og við skiptingu eigna vegna hjónaskilnaðar gilda lög nr. 20/1923 um réttindi og skyldur hjóna. Að meginstefnu ræður hvort hjóna hjúskapareign sinni, sbr. 1. mgr. 18. gr., sbr. þó 19.-22. gr., og ber ábyrgð á skuldbindingum sínum með henni. Hvoru hjóna er skylt að fara svo með hjúskapareign sína, að hinu verði ekki til tjóns vegna óhæfilegra athafna, sbr. 19. gr. Hvort hjóna um sig ber, bæði með hjúskapareign sinni og séreign sinni, ábyrgð á skuldbindingum, sem á því hvíla, hvort sem þær eru stofnaðar á undan hjónabandi eða á meðan á því stefndur, sbr. 25. gr. laganna. Um hvers konar gerninga varðandi hjúskapareign, svo sem veðsetningar, gildir, að það hjóna, sem heldur því fram, að með slíkum gerningi hafi hitt hjóna ætlað að skaða hagsmuni þess, hlýtur að verða að færa sönnur á þá fullyrðingu.

a) Fasteignirnar að Presthúsabraut 31 og Ægisbraut 11 á Akranesi eru hjúskapareignir eiginmannsins. Samkvæmt framburði beggja málsaðila nutu þau hjónin allan tímann, frá því að þau hófu sambúð á Akranesi, sérstakrar velvildar og fjárhagslegs stuðnings frá afa sækjanda, Þráni Sigurðssyni. Þeirri staðhæfingu, að andvirði skuldabréfanna tveggja, að fjárhæð 1.150.000 kr. og 440.000 kr., hafi verið lán frá Þráni Sigurðssyni til sækjanda, hefur ekki verið hrundið. Ekki hefur verið gerð skipuleg tilraun til að færa sönnur á, að útgáfa skuldabréfanna hafi verið málamyndagerningur. Staðhæfingunni um réttmæti skuldarinnar, sem styðst við veruleg líkindi, hefur því ekki verið hnekkt. Ekki hefur t. d. með skattframtölum verið reynt að sýna fram á, að eignavöxtur þeirra hjóna hafi orðið til vegna atvinnutekna þeirra, en ekki vegna fjárframlaga frá Þráni Sigurðssyni. Miklu máli skiptir til glöggvunar í því efni, að vextir, með eða án vísitölubindingar, af lánum opinberra lánastofnana hafa verið jákvæðir allt tímabilið. Ekki er því um það að ræða, að hjúskapareignir þeirra hafi vaxið vegna verðbólgurýrnunar lána frá Húsnæðisstofnun, bönkum eða sparisjóðum. Að þessu athuguðu þykir verjandi eiga að bera halla af þeim hugsanlega vafa, sem uppi er um réttmæti nefndrar skuldar.

b) Telja verður, að sækjandi hafi átt fullan rétt á að búa í húsinu að Presthúsabraut 31, Akranesi, enda er húseignin hjúskapareign hans, sem hann hefur full umráð yfir. Á tímabilinu fram til þess, er leyfisbréf til skilnaðar að borði og sæng var gefið út 28. júlí 1989, var verjanda jafnt sem sækjanda heimilt að búa í húsinu, en verjandi notaði ekki þann rétt sinn frá haustinu 1988. Eftir að leyfisbréfið til skilnaðar að borði og sæng hafði verið gefið út, hafði sækjandi fullan rétt til að búa í húsinu, enda var það hjúskapareign hans, og hvort hjóna um sig heldur yfirráðum yfir

hjúskapareign sinni, meðan á skiptum stendur, sbr. 43. gr. laga nr. 20/1923.

Rétt þykir, að málskostnaður falli niður í máli þessu.

Úrskurðarorð:

Tvö skuldabréf, sem sækjandi, Þráinn Ólafur Jensson Presthúsabraut 31, Akranesi, gaf út til Þráins Sigurðssonar, Garðabraut 11, Akranesi, með veði í fasteigninni að Ægisbraut 11, Akranesi, annað að fjárhæð 1.150.000 kr., út gefið 7. 9. 1988, og hitt að fjárhæð 440.000 kr., út gefið 22. 9. 1988, skulu teljast hafa fullt gildi, þegar skipt er hjúskapareignum hjónanna Þráins Ólafs Jenssonar, til heimilis að ofangreindum stað, og Jóhönnu Guðrúnar Agnarsdóttur, nú til heimilis að Fannafold 155, Reykjavík.

Þráni Ólafi Jenssyni, Presthúsabraut 31, Akranesi, skal ekki skylt að greiða húsaleigu vegna dvalar sinnar í húsinu að Presthúsabraut 31, Akranesi, fyrir tímabilið, eftir að hann og eiginkona hans, Jóhanna Guðrún Agnarsdóttir, slitu samvistir.